

KAROL KOSTUR [1919-2000] urodził się w Nowym Targu. Przed wojną jako młody chłopak był robotnikiem budowlanym. Chęć poznania świata i pragnienie zdobycia wiedzy z różnych dziedzin życia zadecydowały o jego dalszej karierze zawodowej. Po wojnie ukończył bowiem wyższe studia ekonomiczne. Wyczonego zawodu nie wykonywał jednak zbyt długo, żądny przygód wyjechał do Stanów Zjednoczonych Ameryki. Tam miał się różnych zawodów, ale głównie pogłębiał tajniki radiestezji i medycyny naturalnej. Po powrocie z Ameryki do Nowego Targu zajmował się poznawaniem właściwości leczniczych ziół. Z czasem jednak główną jego pasją stało się malarstwo, którym wyrażał kolorową różnorodność otaczającego go świata: bogactwo przyrody, majestat gór, typy górali, Żydów, Cyganów oraz zajęcia i obrzędy mieszkańców Podhala. Szczególnie fascynowało go życie i kultura Żydów. Przez wiele lat był członkiem i prezesem klubu plastyka amatora „Wizja” działającego przy Miejskim Ośrodku Kultury w Nowym Targu. Kilka lat przed śmiercią Kostur przestał malować. Przebywał w domu opieki w Zbyszycach, gdzie zmarł.

Malarstwo Karola Kostura było pokazywane wielokrotnie w Nowym Targu i Krakowie, a za pośrednictwem Desy również w Berlinie i Londynie. Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach prezentowało obrazy artysty na wystawie „Judaica”. W 1997 roku Związek Euroregion „Tatry” wspólnie z Miejskim Ośrodkiem Kultury w Nowym Targu zorganizował dwie duże indywidualne wystawy prac Kostura w Instytucie Polskim w Bratysławie oraz w Ośrodku Pogranicze w Sejnach. Zarówno muzea, jak i kolekcjonerzy prywatni chętnie nabywali jego obrazy. Były one nagradzane w konkursach „sztuki naiwnej”. W 1996 roku na Ogólnopolskim Konkursie Malarskim im. Teofila Ociepki w Bydgoszczy, Karol Kostur otrzymał I nagrodę za obraz „Rynek nowotarski”.

6. Karol Kostur przy malowaniu obrazu pt. „Rynek nowotarski”,
fot. J. Dylewska

7. RYNEK NOWOTARSKI – olej/plótno, zbiory: Miejski Ośrodek Kultury
w Nowym Targu, repr. T. Śmiałkowski

Wystawa „Żydzi w malarstwie Karola Kostura” zorganizowana została w ramach projektu pt. *Spotkanie siedmiu kultur pogranicza polsko-słowackiego „Od Ladislava Mednyánszkého do Jana Kantego Pawluškiewicza”* realizowanego przez Związek Euroregion „Tatry” w ramach Programu INTERREG IIIA Polska-Republika Słowacka 2004-2006. Współorganizatorem wystawy jest Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu.

Zebrane na wystawie obrazy, akwarele i rysunki przywołują przebrzmiałe historie i zdarzenia, klimat minionego czasu i barwną małomiasteczkową rzeczywistość, której charakter i wizerunek współtworzyła kultura materialna i duchowa mieszkańców w zgodnej koegzystencji Polaków i Żydów.

Żydzi odeszli bezpowrotnie z Nowego Targu, ich świat zniszczyły wydarzenia II wojny światowej i tragedia Holocaustu. Przez wiele lat pamięć o nowotarskich Żydach, okryta była zgodnym, może wstydliwym milczeniem. A przecież trudno mówić o starym Nowym Targu, pomijając jego żydowskich obywateli, sąsiadów, z ich odmienną kulturą, językiem, ubiorem i rytmem życia wyznaczonym przez nakazy religii.

Prace eksponowane na tej wystawie pochodzą z kolekcji Miejskiego Ośrodka Kultury w Nowym Targu oraz prywatnych zbiorów Leszka Allerhanda, Stanisława Kojera, Antoniego Nowaka, Macieja Żelaznego.

Wystawa oraz katalog współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu INTERREG IIIA Polska-Republika Słowacka 2004-2006.

Organizatorzy wystawy: Związek Euroregion „Tatry” oraz Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu
Tekst i koncepcja wystawy: Antoni Nowak
Druk: Oficyna Drukarska Usługi Poligraficzne Jacek Chmielewski w Warszawie

ŻYDZI W MALARSTWIE KAROLA KOSTURA

OŚRODEK
WSPÓŁPRACY
POLSKO-
SŁOWACKIEJ
W NOWYM
TARGU
2007

KOSTUR

Wystawa „Żydzi w malarstwie Karola Kostura”, nowotarskiego malarza naiwnego, jest próbą pokazania wizerunku miasteczek polskich, jakich już nie ma, w których pejzaż wpisana była społeczność żydowska. Artysta odtwarza w swoich obrazach ludzi i zdarzenia z minionych lat, jakie utrwaliły się w jego pamięci i wyobraźni. Malarstwo Karola Kostura, jak trafnie zauważa Aleksander Jackowski¹, to: *świat jakby z oddali widziany, ludzie zajęci krzątaniem się, każdy z osobna /.../ gdzie artysta maluje to, co wie, a nie co widzi. Postaci dalszego planu rysują się równie wyraźnie jak bliskiego. Ale już wzrok nasz przeskakuje na przejmującą piękną scenę, w której Żydzi krążą dookoła synagogi, na horyzoncie rozczapierzone gałęzie drzew, akcentujące rytm symetrycznego układu kompozycji. Nie wiem, czy to tylko wiedza o tym co się stało, ale w scenie tej czuję ciszę śmierci – minionego czasu.*

Szczególną wymowę posiadają portrety: zarówno te indywidualne, jak i grupowe – gwasze i obrazy olejne, niekiedy z krajobrazem lub detalem architektonicznym w tle. Na uwagę zasługują portrety: „Dawid Grassgrün”, „Żyd w tałasie”, „Cadyk z uczniami”, „Rabin”.

Kostur chętnie maluje różne sceny rodzajowe stanowiące swoisty dokument etnologiczny i architektoniczny. To jakby zatrzymane w kadrze wydarzenia z odległej przeszłości, które zaskakują powtarzalnością formy i treści oraz podobieństwem licznie występujących tam postaci. Ten swoisty teatr losu ludzkiego, w którym Żydzi, mężczyźni, starcy, kobiety i dzieci wydają się patrzeć prosto na nas i mówić o sprawach codziennych, a zarazem o ludzkiej egzystencji przypomina prozę życia Szai Ajzensztoka, tytułowego bohatera wiersza Jana Kasprzowicza:

*Lat może dziesięć przesiedział
Na nowotarskim szlabanie
I czekał, zbierając myto,
Na Pańskie zmiłowanie.*

*Pan będzie łaskaw na niego,
Pobłogosławi mu pracę,
Pozwoli mu w Jeruzalem
Zjeść wielkanocną macę.*

Do najciekawszych przedstawień należy cykl „Bożnice” oraz obrazy: „Rynek nowotarski”, „Targ”, „Święto Rosz Ha-Szan”, „Żydzi z Torą”, „Park”.

1. ŻYDZI Z TORĄ – olej/plótno, zbiory: Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu, repr. K. Gajewski
2. RABIN – akwarela, zbiory: Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu, repr. T. Śmiałkowski
3. WYCHODZĄCY Z BOŻNICY 1 – olej/plótno, zbiory: A. Nowak, repr. T. Śmiałkowski
4. DAWID GRASSGRÜN – olej/plótno, zbiory: S. Kojer, repr. S. Momot
5. WYCHODZĄCY Z BOŻNICY 2 – olej/plótno, zbiory: A. Nowak, repr. T. Śmiałkowski

¹Katalog wystawy Ogólnopolskiego Konkursu Malarskiego im. Teofila Ociepki, Bydgoszcz 1996 r.

